

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента

СТАНІСЛАВИК ОЛЕНИ В'ЯЧЕСЛАВІВНИ

на дисертаційну роботу ПАНАСА ЯРОСЛАВА ВОЛОДИМИРОВИЧА

«Контролінг інноваційної діяльності машинобудівних підприємств»

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. В умовах глобалізації світової економіки значно зростає роль управлінських інструментів, які сприяють удосконаленню системи управління машинобудівними підприємствами. Беззаперечним пріоритетом управлінської діяльності сьогодення є забезпечення ефективності інноваційної діяльності, яка сприяє формуванню потенціалу для тривалої конкурентоздатності будь-якого суб'єкта господарювання. На інноваційну діяльність, як й на інші елементи господарювання машинобудівного підприємства, впливає досить велика кількість ринкових та неринкових чинників. Їх вплив на комерційно успішну реалізацію інноваційних ідей щодня змінюється. Це вимагає постійного моніторингу ситуації з метою виявлення нових форм та способів взаємодії всіх об'єктів та процесів, які мають пряме чи опосередковане відношення до ефективної реалізації інноваційного потенціалу. Одним з дієвих інструментів управління інноваційною діяльністю є контролінг. Визначення меж його функціонального поля є надзвичайно важливим питанням при виборі способів удосконалення системи управління вітчизняними машинобудівними підприємствами.

Однак, на сьогоднішній день теоретична база з питань сутності, функцій, інструментарію, методик та процесу контролінгу інноваційної діяльності не відповідає сучасним вимогам. Відсутній єдиний концептуальний підхід щодо визначення складових системи контролінгу інноваційної діяльності підприємств і процесів його впровадження та застосування. З огляду на це

виникає актуальна необхідність у подальшому ґрунтовному вивченні базових засад функціонування контролінгу інноваційної діяльності та на їх основі вдосконалення організаційного та інформаційного забезпечення системи прийняття і реалізації управлінських рішень з метою підвищення ефективності функціонування машинобудівних підприємств.

Враховуючи вищенаведене, тема дисертаційної роботи Панаса Я.В. як з теоретичної, так і з практичної точки зору, є актуальною і необхідною для подальшого наукового та практичного розвитку управління інноваційною діяльністю машинобудівних підприємств на засадах контролінгу.

Дисертація тісно пов'язана з науково-дослідними роботами, що проводилися за участю Панаса Ярослава Володимировича у Національному університеті «Львівська політехніка» за держбюджетними темами: «Розробка системи ринкового управління інноваційними процесами на основі моніторингу показників діяльності та конкурентноздатності підприємства» (номер державної реєстрації 0198U007871) (акт впровадження від 02.04.2018 р.); «Проблеми управління процесом інтенсифікації використання та оновлення виробничого потенціалу підприємств регіону в сучасних умовах» (номер державної реєстрації 0101U000870) (акт впровадження від 02.04.2018 р.); «Удосконалення управління інноваційним та інвестиційним процесами на підприємствах України» (номер державної реєстрації 0103U001337) (акт впровадження від 28.03.2018 р.); «Формування інноваційного потенціалу управління організації в сучасних умовах» (номер державної реєстрації 0105U000604) (акт впровадження від 28.03.2018 р.).

Окрім того результати роботи використано при розробленні науково-дослідної роботи кафедри менеджменту персоналу та адміністрування «Управління персоналом у процесі інтелектуалізації систем менеджменту промислових підприємств» (номер державної реєстрації 0113U005291) (акт про впровадження від 28.03.2018 р.).

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи. Аналіз дисертаційної роботи засвідчує, що її автор здійснив ґрунтовне вивчення широкого кола наукових

праць вітчизняних і зарубіжних учених. Аналіз тексту дисертаційної роботи та автореферату свідчить, що наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором, мають високий рівень обґрунтованості і достовірності, що підтверджується використанням реальних статистичних даних та інформаційних джерел, застосуванням як загальнонаукових, так і специфічних методів наукового дослідження.

Автор дотримується основних вимог щодо коректності застосування обраних методів сучасного наукового дослідження (с. 31-32 дисертації; с. 3 автореферату). Мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження (с. 30-31 дисертації, с. 2-3 автореферату) визначені коректно. Висновки за дисертацією (с. 210-214 дисертації; с. 18-19 автореферату) загалом сформульовані, згідно з визначеною метою та основним завданням дослідження. Автором продемонстровано достатній рівень умінь та навичок, необхідних для науково-пошукових досліджень.

Зміст дисертації відповідає її темі, засвідчує досягнення поставленої мети та розв'язання побудованих у логічній послідовності завдань.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень і висновків мають належний рівень та забезпечуються застосуванням адекватних методів дослідження, серед яких були використані загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, ретроспективного економічного дослідження – для визначення сутності та місця контролінгу в системі менеджменту підприємства (п. 1.1, 1.2); економіко-статистичного, структурного і факторного аналізу – для оброблення статистичних даних, визначення стану та результативності інноваційної діяльності на макро- та мікрорівнях (п. 2.1-2.3); абстрагування та економіко-математичного моделювання – для моделювання експрес-оцінювання рівня фактичних відхилень від плану в контролінгу інноваційної діяльності (п. 3.2); формальні та системно-структурні – для обґрунтування шляхів удосконалення організаційних та інформаційних аспектів контролінгу інноваційної діяльності підприємств (п. 3.1-3.3); прийоми графічного та табличного представлення інформації – для наглядного зображення результатів дослідження, оцінювання

та аналізування процесів досліджуваного об'єкта (розділи 1-3).

Обґрунтованість висновків та рекомендацій підтверджує також їх апробація на 12-ти міжнародних науково-практичних конференціях.

3. Основні наукові результати дослідження. До теоретичних, методичних та практичних рекомендацій і висновків, що характеризуються науковою новизною та свідчать про особистий внесок автора в розвиток теорії та практики контролінгу інноваційної діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств, можна віднести:

– запропоновано модель формування метаданих контролінгу інноваційної діяльності машинобудівних підприємств на основі побудови його інформаційного забезпечення у трьохвимірній площині (за окремими інноваційними проектами; за типами інновацій; за ресурсною здатністю реалізовувати інноваційний потенціал), що дає змогу зорієнтувати інформаційне поле машинобудівного підприємства на вирішення завдань прогнозування здатності реалізувати окремо взятий інноваційний проект відповідно до визначених параметрів інноваційної політики (с. 179-180);

– удосконалено підходи до впровадження та застосування контролінгу інноваційної діяльності на машинобудівних підприємствах, які конкретизують базові засади функціонування контролінгу інноваційної діяльності, визначають поетапність його впровадження через оновлення організаційної та інформаційної складових системи прийняття і реалізації управлінських рішень, що дає змогу підвищити ефективність функціонування машинобудівних підприємств (с. 157-172);

– удосконалено теоретико-методологічні засади оцінювання здатності реалізовувати інноваційний потенціал машинобудівних підприємств, в основі яких закладено визначення ресурсної й синергійної складових потенціалу та сформовано систему збалансованих показників (с. 186-187 с.);

– удосконалено модель експрес-оцінювання рівня фактичних відхилень від плану в контролінгу інноваційної діяльності, що дає змогу комплексно оцінити ключові показники здатності системи управління машинобудівним підприємством ефективно реалізовувати плани інноваційного

розвитку з орієнтацією на перспективний рівень його інноваційного потенціалу(с. 202-208);

– набув подальшого розвитку понятійно-категорійний апарат дослідження контролінгу інноваційної діяльності підприємств у частині поглиблення дефініцій «контролінг» та «контролінг інноваційної діяльності», які акцентують увагу не на допомозі у процесі ухвалення рішень та управлінні підприємством, а на досягненні оптимальної узгодженості рівня інноваційного розвитку та прибутковості підприємства(с. 70-71);

– набула подальшого розвитку модель розроблення, ухвалення та реалізування управлінських рішень у системі інформаційного забезпечення контролінгу інноваційної діяльності машинобудівного підприємства, яка дає змогу сконцентруватися не на причині інноваційної діяльності (оновленні асортименту продукції, збільшенні частки ринку, підвищенні продуктивності праці і таке інше), а на наявних способах досягнення результату (с. 175-177)

Структура дисертаційної роботи визначається логічною послідовністю, текст викладено в науковому стилі, доповнено таблицями, діаграмами, схемами та рисунками, що значно підвищує інформативність викладеного матеріалу. Результати дисертаційної роботи доповідалися на міжнародних науково-практичних конференціях.

4. Значущість результатів дослідження для науки і практики.

Отримані та обґрунтовані у дисертаційній роботі результати, висновки та рекомендації сприяють вирішенню актуального завдання, яке полягає у формуванні теоретико-методологічних та методичних засад контролінгу інноваційної діяльності машинобудівних підприємств.

Вказані авторські розробки впроваджено у діяльність ТОВ «Сферос-Електрон» (довідка № 0105/020/06 від 26.02.2018 р.), ТОВ «Ваги АКСІС Україна» (довідка № 1428/2 від 12.03.2018 р.).

Варто зауважити й те, що окремі положення та результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» та застосовуються під час викладання дисциплін «Контролінг» (для студентів спеціальності 073 «Менеджмент»), «Інформаційні

системи і технології в організації» (для студентів напряму підготовки 6.030505 «Управління персоналом та економіка праці»), «Економіка та управління підприємством» (для студентів спеціальності 131 «Прикладна механіка» та 133 «Галузеве машинобудування») (довідка № 67-01-579 від 27.03.2018 р.).

5. Повнота відображення наукових положень дисертаційної роботи в опублікованих автором працях. Положення дисертаційної роботи, наукові та практичні результати розкриті повною мірою. Обсяг друкованих праць та їх кількість є достатніми для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук відповідно до вимог. Панасом Я.В. опубліковано 27 наукових праць, серед яких: 14 статей у наукових фахових виданнях (з них 6 у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз), 1 стаття у науковому періодичному виданні іноземної держави та 12 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

6. Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Автореферат за структурою, обсягом та технічним оформленням відповідає визначеним вимогам МОН України. Текст автореферату відображає основні наукові здобутки автора та ідентичний з основними положеннями дисертаційної роботи. Висновки та рекомендації, наведені у дисертації та авторефераті, частково відрізняються деталізацією викладу, але мають однакове значення.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. При тому, що робота виконана на високому теоретичному і методичному рівнях, необхідно звернути увагу на окремі упущення, дискусійні питання, суперечливі твердження, які потребують додаткової аргументації:

– у параграфі 1.1 (с. 40-50) здобувач проводить теоретичний аналіз історичних етапів розвитку контролінгу в контексті зміни вимог до системи менеджменту у вітчизняних умовах господарювання. Загалом, погоджуючись з авторським баченням оцінки підходів щодо визначення суті та місця контролінгу в системі управління підприємством за допомогою ретроспективного аналізу, варто було б чіткіше акцентувати увагу на приналежності конкретних концепцій контролінгу до певних історичних етапів;

– у параграфі 2.1 (с. 87-110) порівняльну оцінку стану та результативності інноваційної діяльності України в міжнародному аспекті на підставі індексів Європейського інноваційного табло та Глобального інноваційного індексу варто було б сконцентрувати не лише на даних Польщі, Німеччини та України, а й на характеристиках країн лідерів за підгруповими індексами, що б дозволило виокремити критерії успішності інноваційної діяльності;

– у параграфі 2.3 (с. 124-139) автор здійснює оцінювання економічної ефективності інноваційної діяльності машинобудівних підприємств Львівської області через призму комерційної здатності реалізовувати інноваційний потенціал, яка включає три складові: ринкову, фінансову, патентно-ліцензійну. Однак, на нашу думку, доцільно було б приділити також увагу оцінці здатності персоналу реалізовувати інноваційний потенціал машинобудівних підприємств Львівської області;

– у параграфі 2.4 (с. 147-149) здобувач проводить аналіз програмних продуктів, які можуть бути використані при формуванні всеохоплюючої системи інформаційного забезпечення контролінгу інноваційної діяльності, розділяючи їх на дві технологічні групи: локальні програмні продукти та хмарні програмні продукти. Однак, автор приділивши належну увагу перевагам хмарних програмних продуктів, залишає поза увагою переваги використання локальних програмних продуктів;

– у параграфі 3.2 (с. 175-177, рис. 3.6) автор в основу концептуальної моделі розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень в системі інформаційного забезпечення контролінгу інноваційної діяльності машинобудівного підприємства ставить способи досягнення результату. На нашу думку, твердження здобувача про пріоритетність способів досягнення результату над причинами інноваційної діяльності при визначенні мети функціонування цієї моделі є дискусійним;

– зважаючи на те, що в параграфі 3.3 (с. 185-201, рис. 3.9) запропоновано теоретико-методичні засади оцінювання здатності реалізовувати інноваційний потенціал машинобудівних підприємств на засадах

контролінгу, доцільно б було критичне аналізування наявних теоретичних підходів щодо категорії «інноваційний потенціал», проведене в параграфі 1.2 (с. 64-69), завершити авторським баченням суті цього поняття через призму контролінгу.

Разом з тим, виявлені недоліки та дискусійні положення не знижують теоретичної та прикладної значущості отриманих здобутків. Це дозволяє загалом позитивно оцінити актуальність теми досліджень, ступінь обґрунтованості положень наукової новизни, адекватність висновків і рекомендацій.

8. Загальний висновок. Враховуючи актуальність проблеми та результати проведеного наукового дослідження, вважаємо, що дисертаційна робота Панаса Ярослава Володимировича на тему: «Контролінг інноваційної діяльності машинобудівних підприємств» є самостійною, завершеною працею, в якій отримані нові науково-обґрунтовані теоретичні та практичні результати, котрі мають прикладне спрямування та у сукупності вирішують завдання досліджуваної теми. Дисертація за змістом та структурою відповідає вимогам до дисертацій, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук згідно пп. 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.11.2013 р. № 567, а її автор – Панас Ярослав Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
Одеського національного
політехнічного університету

О.В. Станіславик

Підпис к.е.н., доцента О.В. Станіславик засвідчую:

Вчений секретар Одеського національного
політехнічного університету

В.І. Шевчук